

نویسنده: سید مسعود همایونفر

فشارهای ناشی از کاهش قدرت خرید و افزایش لجام گسیخته قیمت ها، تصمیم گیری در ارتباط با حداقل دستمزد را در کانون توجه قرار داده است. دستمزدی که بتواند حداقل معیشت را تأمین کند، با آنچه که در سال جاری پرداخت شده است فاصله فراوانی دارد. تأمین آنچه که برای زندگی روزمره ضروری است و نزدیک کردن حداقل دستمزد به حداقل معیشت، که برخی به مراتب بیش از ارقام مشابه سال های قبل در افزایش سطح دستمزدها خواهد داشت، نگرانی اقتصاد دانان را افزایش می دهد. این نگرانی بیشتر بر مواردی تمرکز دارد که به عنوان مثال می توان از افزایش نرخ تورم ناشی از افزایش قیمت تمام شده محصولات و خدمات، فشار بر واحدهای کوچک و متوسط، بیکاری نیروهایی که از مهارت کمتری برخوردارند، عدم بکارگیری تازه واردان بازار کار که فاقد تجربه هستند، و اجتناب سرمایه گذاران و کارآفرینان از سرمایه گذاری به ویژه در فعالیت های تولیدی نام برد. در طرف مقابل، مدافعان افزایش حداقل دستمزدها تا حدی که نیازهای ضروری زندگی اقشار دهک های پایین جامعه را پوشش دهد، براین باورند که به این ترتیب می توان انگیزه نیروی کار را افزایش داد، از حرکت نیروی کار به سمت مشاغل غیرقانونی جلوگیری کرد، استاندارد زندگی را ارتقاء بخشید و از بروز اعتراضات اجتماعی جلوگیری کرد. البته برخی نیز بر این عقیده هستند که بالا بردن حداقل قانونی برای دستمزد، باعث غیرمجاز شدن اشتغال کسانی می شود که دریافت دستمزدهای کمتر از حد قانونی نیز برایشان مطلوب است، و کار آفرینانی را که می توانند چنین مشاغلی را توسعه دهند با مشکل مواجه میسازد. برای رفع این سد قانونی، که عوارض ناخوشایندی از قبیل حذف گروه های خاصی از بازار کار را در پی دارد، می توان مقررات خاص وضع کرد. به عنوان مثال در طرح کارورزی فارغ التحصیلان دانشگاهی که در نیمه اول دهه هشتاد در کشور به اجرا در آمد، واحدهای صنعتی به ویژه واحدهای کوچک و متوسط تولیدی، تشویق می شدند فارغ التحصیلان جوانی را که فاقد تجربه کاری بودند به مدت یک سال در ازای دستمزد کمتری نسبت به حداقل قانونی جذب کنند، ضمن اینکه نیمی از آن دستمزد را نیز برخی از سازمان های توسعه ای تقبل می کردند. طرح مزبور طی پنج سال اجرای خود، توانست زمینه اشتغال جمع قابل توجهی از جوانان دانش آموخته را فراهم سازد.

با توجه به مواردی که به اجمال ذکر شد، تصمیم گیری در مورد حداقل دستمزد، بطور تاریخی دچار یک پارادوکس است و نهادهای مسئول همه ساله سعی کرده اند که با اجماع ذینفعان یا توافق حداکثری آنها، نقطه مناسبی را بین دوسر یک طیف وسیع و پیچیده پیدا کنند.

رویکردهای دیگری از قبیل جبران خدمات از طریق کمک های غیر نقدی و پوشش نیازهای عمومی شاغلین مانند هزینه های درمانی، نیز می تواند در تأمین معیشت نیروی کار مؤثر واقع شود. از جمله طرح هایی که اخیراً در

همین زمینه عنوان شده است تعیین حداقل دستمزد متناسب با شرایط اقتصادی و اجتماعی مناطق مختلف کشور است، با این فرض که سطح هزینه ها در مناطق مختلف متفاوت است و در نتیجه لزومی به تعیین یک حداقل یکسان برای تمامی مناطق نیست و برای پرهیز از عوارض جانبی که به سطح اشتغال لطمه وارد می کند، می توان با توجه به شرایط خاص هر منطقه، حداقل دستمزد متناسب با آن را تعیین نمود. برخی اعتقاد دارند که این امر باعث می شود نیروی کار از مناطقی با سطح دستمزد پایین تر به مناطقی که سطح دستمزد بالاتری دارند، مهاجرت کنند. در مقابل باید توجه داشت که قیمت تمام شده محصولات، به ویژه برای صنایعی که سهم دستمزد در قیمت تمام شده آنها بالاست، در مناطق کم هزینه تر، بطور نسبی کاهش خواهد داشت، در نتیجه سرمایه گذاری در این مناطق می تواند برای کار آفرینان و سرمایه گذاران جذابیت داشته باشد. اما از سویی دیگر، توسعه سرمایه گذاری در این مناطق، در میان مدت و بلند مدت اتفاق خواهد افتاد، به ویژه اینکه سرمایه گذاران باید به این اطمینان دست یابند که سیاست گذاران کشور در تصمیمی که می گیرند پابرجا هستند و مقررات و قوانینی را که برای منطقه ای کردن سطح دستمزد ها وضع می کنند، سال آینده نقض نخواهند کرد. دست یابی به چنین اعتمادی خود مستلزم زمان است، به ویژه آنکه نباید از نظر دور داشت که تغییرات فراوان و مکرر در وضع قوانین و مقررات و اجرای آنها، از خصیصه های ذاتی فضای کسب و کار کشور محسوب می شود.

به هر طریق سال آینده سال سخت و پرتنشی خواهد بود. امیدفراوان داریم که با عنایت خداوند و درایت سیاستگذاران، تصمیم گیران و مجریان، و با همراهی و همبستگی تمامی اقشار اعم از کارگران و کارفرمایان، براین شرایط سخت و طاقت فرسا فائق آئیم. کارگران سخت کوش کشورمان، سرمایه های ارزشمندی هستند که رضایت و خوشنودی آنها سربلندی و اقتدار ملی را رقم خواهد زد. این از خود گذشتگان و قهرمانان اقتصاد کشور را دریابیم و رنج معیشت را از چهره آنها بزداییم.